

Ходико Юрій Євгенович,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри цивільного права № 1,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, Україна, м. Харків
e-mail: yurakhodyko@gmail.com
ORCID 0000-0002-7768-4135

doi: 10.21564/2414–990x.139.112416
УДК 347.21

ПОНЯТТЯ РЕЧІ В КОНТЕКСТІ ВИЗНАЧЕННЯ ОБ'ЄКТА РЕЧОВОГО ПРАВОВІДНОШЕННЯ

Досліджено поняття речі в контексті визначення об'єкта речового правовідношення. Проаналізовано вказану проблематику крізь призму як українського законодавства, наукової доктрини, так і законодавства Австрії, Азербайджану, Естонії, Іспанії, Молдови, Нідерландів, Німеччини, Туркменістану, Узбекистану, Франції, Модельного цивільного законодавства держав СНД. Обґрунтовано висновки, що мають теоретичне і практичне значення щодо окресленого питання.

Ключові слова: річ; поняття речі; об'єкт; об'єкт цивільного правовідношення; об'єкт речового правовідношення.

Ходько Ю. Е., кандидат юридических наук, доцент кафедры гражданского права № 1, Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого, Украина, г. Харьков.
e-mail: yurakhodyko@gmail.com ; ORCID 0000-0002-7768-4135

Понятие вещи в контексте определения объекта вещного правоотношения

Исследовано понятие вещи в контексте определения объекта вещного правоотношения. Проанализировано указанную проблематику сквозь призму как украинского законодательства, научной доктрины, так и законодательства Австрии, Азербайджана, Эстонии, Испании, Молдовы, Нидерландов, Германии, Туркменистана, Узбекистана, Франции, Модельного гражданского законодательства государств СНГ. Сделаны выводы, которые имеют теоретическое и практическое значение для исследуемого вопроса.

Ключевые слова: вещь; понятие вещи; объект; объект гражданского правоотношения; объект вещного правоотношения.

Постановка проблеми. Речі як об'єкти правовідносин є свого роду універсальними об'єктами, оскільки різні аспекти регулювання відносин з їх приводу забезпечуються багатьма галузями права. Зокрема, у кримінальному праві як предмет злочину, в кримінальному і цивільному процесах – як доказ, у податковому праві як об'єкт оподаткування і т. д. Але особливим є їх місце у цивільному праві, позаяк саме воно забезпечує їх економічний товарообіг.

Не будучи залученими до цивільного товарообігу, речі як об'єкти не змогли б виступати об'єктами в інших галузях, чим підкреслюється первинність цивільно-правового регулювання відносин з приводу речей як об'єктів по відношенню до інших галузей права. Речі є одним з найпоширеніших об'єктів цивільних правовідносин. Невипадково К. П. Побєдоносцев (К.Р. Pobyedonoscev) свого часу називав речі «центром і головним предметом всякого права на майно» [1, с. 688]. З огляду на динамічність соціально-економічних процесів, розвиток науки, технологій, відкриттів у сфері природничих наук, доцільно розглянути категорію речей як об'єкта цивільних правовідносин і зокрема об'єкта речового правовідношення в новому контексті, з урахуванням усіх змін, що відбуваються.

Аналіз останніх досліджень. Дослідженню поняття речей як об'єкта цивільного правовідношення та речового зокрема зосереджували увагу чимало вчених у різні часи, як-от: Л. Еннексерус (L. Ennekserus), О. М. Латієв (O.M. Latiyev), В. І. Синайський (V.I. Sinajskij), К. І. Скловський (K.I. Sklovskij), К. П. Побєдоносцев (К.Р. Pobyedonoscev), Г. Ф. Шершеневич (G.F. Shershenevich), Л. В. Шеннікова (L.V. Shennikova) та багато інших.

Мета статті полягає в тому, щоб з'ясувати сутність поняття речі як об'єкта речового правовідношення крізь призму вітчизняного законодавства та інших країн континентальної системи права на засадах наукової обґрунтованості та практичної доцільності.

Виклад основного матеріалу. Цивільний кодекс України регулює досліджуване явище в Главі 13 «Речі. Майно» Розділу III Об'єкти цивільних прав Книги I Загальні положення, а не в Книзі II ЦК України, присвяченій речовому праву, що свідчить про універсальність речей як об'єктів цивільних правовідносин.

Особливістю речових правовідносин для речей як об'єктів цивільних правовідносин є те, що вони встановлюють правовідносини статичного характеру з приводу розподілу і привласнення суб'єктами цивільних правовідносин речей шляхом наділення суб'єктів відповідними правами на такі блага і способами захисту їх прав у разі порушення. Тим самим речові правовідносини є основою для існування інших, у першу чергу таких, як зобов'язальні і спадкові правовідносини, в яких речі також виступають об'єктом і забезпечують уже їх оборот (динаміку цивільних правовідносин).

Дослідження в сфері об'єкта речового правовідношення дає підстави стверджувати, що на рівні догми об'єктом цього різновиду цивільних правовідносин визнаються речі. Поняття речі як об'єкта цивільних правовідносин і зокрема, речових, має особливе значення, оскільки визначення поняття речі дає можливість виділити ту групу матеріальних благ, які будуть підпадати під визначення речей, а відповідно й особливий порядок їх регулювання (наприклад, речово-правовий режим).

Що ж являє собою річ як об'єкт цивільного правовідношення і речового зокрема? Які об'єкти (матеріальні блага) реального, матеріального світу охоплюється цим поняттям?

Питання про те, з приводу яких речей можуть встановлюватися правові відносини між особами, вирішується нормами чинного права, які визначаються виробничими відносинами даної епохи. Речі володіють тими чи іншими фізичними або економічними властивостями. Але правове значення надається не всім цим властивостям, а тільки тим, які враховуються нормами права при встановленні правовідносин між особами. Таким чином, праву кожної економічної форми відповідає своє правове визначення речей і своя їх класифікація [2, с. 78].

Слід зазначити, що в наш час немало цивільних законів не дають визначення речі (зокрема, Модельний ЦК СНД, ЦК Іспанії (ст. 333 вказує лише на розподіл усіх речей на рухомі та нерухомі), ЦК Російської Федерації, ЦК Франції, ЦК Республіки Узбекистан (ст. 86 – лише класифікації речей), ЦК Туркменістану, Закон про речове право Естонської Республіки (Глава 2 Речі Розділ 1 Поняття та види – виключено, у старій редакції під річчю розумілися матеріальні предмети (п. 1 ст. 7), але аналіз їх законодавчих актів дає підстави вважати, що під речами у них розуміються об'єкти матеріального світу.

Також багато цивільних законодавств різних країн містять поняття речей, зокрема: «речами в сенсі закону є лише тілесні предмети (парагр. 90 Цивільного уложення Німеччини); «речові об'єкти, які можуть перебувати в людському володінні» (ст. 2 кн. 3 ЦК Нідерландів); «матеріальні предмети, що мають просторові межі» (Модельний закон «Про право власності та його захист»); «річчю вважаються тільки фізичні об'єкти» (п. 1 ст. 135 ЦК Азербайджанської Республіки); «речами визнаються всі предмети, які можуть бути індивідуальною та колективною належністю, і майнові права». Предметами визнаються матеріальні об'єкти, щодо яких можуть існувати цивільні права і обов'язки (ст. 284 ЦК Республіки Молдова); річчю у правовому сенсі називається все, що є відмінним від особи і служить для використання людьми (парагр. 285 Загального цивільного кодексу Австрії).

У свою чергу цивільне законодавство Австрії та Латвійської Республіки поділяє речі на тілесні та безтілесні: речі бувають тілесні та безтілесні. Безтілесні речі – це різні особисті, речові права та права за зобов'язаннями, наскільки вони є складовими частинами майна. Тілесні речі є або рухомими або нерухомими (ст. 841, абз. 1 ст. 842 Цивільного закону Латвійської Республіки). Речі залежно від відмінностей в їх якості поділяються на тілесні та безтілесні. Тілесними речами є ті речі, які сприймаються органами почуттів; в іншому випадку вони є безтілесними, наприклад, право полювання, риболовлі та інші права (парагр. 291, 292 Загального цивільного кодексу Австрії).

Таким чином, виходячи з вище викладеного, можна говорити про те, що сьогодні у законодавствах різних країн поняття речей сприймається як в вузькому розумінні – тілесні предмети матеріального світу, так і в широкому – річчю є як тілесний предмет матеріального світу, так і майнові права. Таке законодавче тлумачення речі, а також наявність у законах (парагр. 90 Цивільного уложення Німеччини, парагр. 285 Загального цивільного кодексу Австрії) фрази «річчю в сенсі закону є ...», дає право говорити про те, що поняття речі в законодавстві

є суто рішенням законодавця. Тому правий К. І. Скловський (K.I. Sklovskij), що «річ – не є явище фізики. Поняття речі відсилає не до природи, а до людини» [3, с. 7].

Зважаючи на вузьке і широке розуміння поняття речі, нам видається правильним йти шляхом вузького розуміння речі як тілесного предмета матеріального світу. Таку позицію демонструє і український законодавець, визначаючи в ст. 179 ЦК України, що річчю є предмет матеріального світу, щодо якого можуть виникати цивільні права та обов'язки. Таке законодавче рішення гадаємо, також обумовлено й тим, що вітчизняна правова доктрина стоїть на тій же позиції речі – тілесні предмети матеріального світу. Хоча слід зазначити, що наш законодавець не є завжди послідовним у цьому питанні. Зокрема, визначаючи в ч. 2 ст. 190 ЦК України природу майнових прав, указує, що останні є неспоживною річчю і визнаються правами речовими, хоча вони як такі тілесними предметами матеріального світу не є. Речові права мислимі тільки стосовно предметів, які мають тілесну субстанцію. Ті, які такої субстанції не мають, не можуть бути об'єктом речового права [4, с. 1]. Ще Гай (Gaj) указував, що тілесними речами є ті, до яких за їх власною природою можна доторкнутися, наприклад, земля, людина, одяг, золото, срібло [5, с. 97]. Ознака тілесності обумовлює природу речових прав, можливість витребувати річ з чужого володіння, причому в натурі, а не у вигляді нагороди [6, с. 135]. Ідея поширення норм, що стосуються тілесних речей, на безтілесні є не більше ніж прийомом юридичної техніки і в рамках учення про речі міркувати про безтілесні речі безпредметно. Звідси не випливає, однак, те, щоб безтілесна річ була фіктивна як об'єкт права: вона фіктивна як річ, але існує як відмінний від речі і постійно зростаючий у своєму значенні об'єкт права [7, с. 588–590].

Стаття 177 ЦК України називає об'єктом цивільних правовідносин як речі, так і інші матеріальні блага. З цього випливає висновок, що не всі матеріальні блага є речами. Відповідно постає питання, а де ж межа, і що будучи річчю з точки зору фізики, нею не є з точки зору права (закону). Свого часу Л. Еннекерус (L. Ennekerus) указував, чи є предмет тілесним, тобто річчю, вирішується оборотом, а не за вченням фізики [8, с. 12]. Хоча у даному разі не можна не погодитися з В. А. Беловим (V.A. Byelov), що не можна не враховувати того, що питання «річ – не річ» і справді вирішується оборотом, але з чого ж тут виходить сам оборот, як не з законів фізики [9, с. 304]?

Наш законодавець називає єдиний критерій, за яким об'єкт вважається річчю – це предмет матеріального світу. У літературі всі автори цей критерій називають головним. Ю. С. Гамбаров (Yu.S. Gambaov) свого часу вказував, що поняття речі отримує значення права тоді, коли воно наділяється особливими ознаками, що відрізняють річ від інших об'єктів і дають їй, так би мовити, спеціальну юридичну мітку. Цю спеціальну мітку в сфері права складає насамперед її тілесне буття, потім – належність до складу майна. Інші об'єкти права не мають цього тілесного буття і можуть як належати, так і не належати до майна [10, с. 572].

У літературі наводиться багато інших різних ознак, якими має володіти річ як об'єкт правовідношення, і зокрема речового. В. А. Белов (V.A. Byelov) указує, що в цивільному праві речі повинні визначатися з урахуванням, по-перше, своєї фізичної (матеріальної) природи і, по-друге, тих властивостей, якими мають володіти об'єкти цивільних прав взагалі [9, с. 304]. Л. В. Щеннікова (L.V. Shennikova), формулюючи юридичне поняття речі як об'єкта речового права, пропонує виділяти наступні її ознаки: тілесність – існує як фізичне тіло, доступність панування суб'єкта цивільних правовідносин, здатність задовольняти потреби людини завдяки своїй матеріальній (фізичній) формі [11]. О. М. Латієв (O.M. Latiyev) вказує на такі якості об'єкта як річ – їх просторова обмеженість і незалежне від людини існування [12, с. 26]. Г. С. Васильєв (G.S. Vasilyev) називає дві обов'язкові ознаки: тілесність і призначення речі (або встановлена мета її використання) [13, с. 280]. З такими ознаками речей об'єктів, звісно ж, можна погодитись, але твердити, що вони є вичерпними, не варто.

Правильніше в даному разі буде йти шляхом виключення і говорити про те, що усі тілесні предмети матеріального світу є речами, якщо інше не встановлено в законі.

У контексті характеристики об'єкта речового правовідношення і визначення поняття речі слід звернути увагу, що з розвитком суспільних відносин і рівня технологій ці об'єкти зазнають суттєвих змін. У першу чергу мова йде про гроші і цінні папери. Чинний ЦК України (ст. 177) досить цікаво формулює їх як об'єкти, вказуючи, що об'єктом цивільних прав є «речі, в тому числі гроші та цінні папери». З одного боку, законодавець стверджує, що гроші і цінні папери – це речі, але з іншого, – виділяє їх серед речей, тим самим прагнучи показати, що це не просто речі, а об'єкти з особливою юридичною природою. Слід зазначити, що такий законодавчий хід не безпідставний, оскільки в наукових колах точаться дискусії щодо місця цих об'єктів у системі об'єктів цивільних прав [14; 15; 16]. Одні вчені розглядають гроші та цінні папери як окремий вид об'єктів цивільних правовідносин, інші – як різновид речей. Виділення таких об'єктів в окремі самостійні об'єкти, відмінні від речей, пов'язано з тим, що їх правова природа (грошей і цінних паперів), яка є схожою, проявляється в інструментальному характері. У зв'язку з цим В. Л. Яроцький (V.L. Yarockij) переконує, що «доцільно говорити про поширення на гроші та цінні папери (документарні. – Ю. Є.) правового режиму речей, але недоречно беззастережно відносити їх до різновидів останніх. На відміну від рухомих речей, стосовно грошей і цінних паперів споживча привабливість визначається не їх якостями як предметів матеріального світу, а іншими (інструментальними) чинниками» [17, с. 124].

Ще більш ускладнилася ситуація з зазначеними об'єктами з появою таких їх різновидів, як бездокументарні цінні папери і безготівкові гроші. Зазначені об'єкти об'єктом речових правовідносин розглядатися не можуть, оскільки в них відсутні традиційні ознаки речей, а саме тілесність. Закріплення на спеціальних електронних носіях або депозитарії безготівкових грошей і бездокументарних

цінних паперів відповідно є лише їх способом фіксації і не більше, що не породжує речово-правових відносин. Тому бездокументарні цінні папери як різновид цінних паперів і безготівкові гроші як різновид грошей слід розглядати об'єктами зобов'язальних, а не речових правовідносин.

У аспекті визначення поняття речі в контексті об'єкта речового правовідношення слід також згадати про межі поширення речово-правового режиму на річ як тілесний предмет матеріального світу. Речове право поширює свою дію тільки на саму річ як матеріальний носій і тим самим виключається його дія на той результат права інтелектуальної власності, який може бути втілений у цій речі. Це пов'язано з тим, що в наш час прийнято чітко розмежовувати об'єкт-річ і об'єкт у вигляді результату права інтелектуальної власності, який може бути втілений у цій речі. Фактично в одному фізичному об'єкті відбувається переплетення двох об'єктів (матеріального носія – речі та результату інтелектуальної діяльності) і відповідно встановлюється на кожен об'єкт окремий режим – речово-правовий на річ та режим права інтелектуальної власності на результат інтелектуальної діяльності. Слід зазначити, таке сплетіння двох об'єктів дає своєрідний «економічний ефект» для речі як носія результату інтелектуальної діяльності. Адже найчастіше цінність і вартість речі залежить від того результату інтелектуальної діяльності, який у ній втілений. Одна справа, вартість і цінність золота як шматка металу, інша справа, коли з цього металу зробили авторський ювелірний виріб ручної роботи.

У контексті того, що об'єктом речового правовідношення є річ, слід зазначити наступне. У розділі 13 «Речі. Майно» ЦК України надаються різні класифікації речей (нерухомі і рухомі речі, речі подільні і неподільні і т. п.) і виділяються окремі категорії об'єктів (тварини, гроші, майно, підприємство як єдиний майновий комплекс і т. д.). Наявність таких класифікацій пов'язано з тим, що предметів матеріального світу, які можуть виступати як об'єкти речових правовідносин, є безліч, і немає законодавчої можливості врегулювати особливості цивільно-правового обороту кожного з них. Утім, у цьому немає й необхідності. Виділення різних груп речей за певними фізичними ознаками дає можливість законодавцю встановити певні особливості їх правового режиму – сукупності правових засобів, за допомогою яких забезпечується їх цивільно-правовий оборот, враховуючи їх фізичні властивості і соціальну цінність.

Висновки. Підсумовуючи викладене, вкажемо, що річчю в контексті об'єкта речового правовідношення з огляду на національну доктрину та міжнародну практику є всі тілесні предмети матеріального світу, якщо інше щодо таких об'єктів не встановлено законом.

Список літератури:

1. Победоносцев К. П. Курс гражданского права. Ч. 1: Вещные права. Санкт-Петербург: Печатня В. И. Головина, 1873. 689 с.
2. Гражданское право: у 2 т. / под ред.: М. М. Агарков, Д. М. Генкин. Москва: Юриздат НКЮ СССР, 1944. Т. 1. 160 с.
3. Скловский К. И. Собственность в гражданском праве. 5-е изд., перераб. Москва: Статут, 2010. 893 с.

4. Хвостов В. М. Система римского права. Т. 2: Вещное право: конспект лекций. Москва: Склад изд. в кн. магазинах Н. П. Карабасникова, 1908. 128 с.
5. Институции Юстиниана: пер. с латин. / под ред.: Л. Л. Кофанов, В. А. Томсинов; пер.: Д. Расснер. Москва: Зерцало, 1998. 400 с.
6. Шершеневич Г. Ф. Учебник русского гражданского права. Казань: Типо-литогр. Имер. ун-та, 1894. 608 с.
7. Гамбаров Ю. С. Гражданское право. Общая часть / под. ред. В. А. Томсинова. Москва: Зерцало, 2003. 796 с.
8. Энкеперус Л., Кипп Т., Вольф М. Курс германского гражданского права. Москва: Изд-во иностран. лит., 1950. Т. 1, полут. 2: Курс германского гражданского права. Полут. 2: Введение и общая часть. / пер. с 13-го нем. изд. К. А. Граве и др.; под ред.: Д. М. Генкин, И. Б. Новицкий. 483 с.
9. Белов В. А. Гражданское право: в 4 т. 2-е изд., перераб. и доп. Москва: Юрайт, 2016. Т. 2: Общая часть. в 2 кн. Кн. 1: Лица, блага: учеб. для академ. бакалавриата и магистратуры. 453 с.
10. Гамбаров Ю. С. Курс гражданского права. Санкт-Петербург: Тип. М. М. Стасюлевича, 1911. Т. 1: Общая часть. 793 с.
11. Щенникова Л. В. Вещное право: учеб. пособие. Москва: Юристъ, 2006. 190 с.
12. Латыев А. Н. Вещные права в гражданском праве: понятие и особенности правового режима: дис. ... канд. юрид. наук. Екатеринбург, 2004. 211 с.
13. Васильев Г. С. Движимые вещи. *Объекты гражданского оборота*. Москва, 2007. С. 278–325.
14. Исаев А. М. Деньги. *Харьковская цивилистическая школа: объекты гражданских прав*: монография / И. В. Спасибо-Фатеева и др.; под общ. ред. И. В. Спасибо-Фатеевой. Харьков: Право, 2015. С. 279–299.
15. Яроцкий В. Л. Юридическая природа ценных бумаг и вещей. Сравнительный анализ законодательства России и Украины. *Российская юстиция*. 2001. № 7. С. 65–66.
16. Даниленко О. В. Правовий режим грошей як об'єктів цивільних прав: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2017. 19 с.
17. Яроцкий В. Л. Цінні папери в механізмі правового регулювання майнових відносин (основи інструментальної концепції): монографія. Харків: Право, 2006. 544 с.

References:

1. Pobedonostsev, K.P. (1873). Kurs grazhdanskogo prava. Ch. 1: Votchinnye prava. St. Petersburg: Pechatnja V. I. Golovina [in Russian].
2. Grazhdanskoe pravo. (1944). (Vols. 1–2; Vol. 1). M.M. Agarkova, D.M. Genkina (Eds.). Moscow: Jurizdat NKJu SSSR [in Russian]
3. Sklovskij, K.I. (2010). Sobstvennost' v grazhdanskom prave. Moscow: Statut [in Russian].
4. Hvostov, V.M. (1908). Sistema rimskogo prava. Vol. 2: Veshhnoe pravo. Moscow: Sklad izd. v kn. magazinah N.P. Karabasnikova [in Russian]
5. Institucii Justiniana: L.L. Kofanov, V.A. Tomsinov (Eds.). (1998). Moscow: Zercalo [in Russian].
6. Shershenovich, G.F. (1894). Uchebnik russkogo grazhdanskogo prava. Kazan': Tipo-litogr. Imer. un-ta [in Russian].
7. Gambarov, Ju.S. (2003). Grazhdanskoe pravo. Obshhaja chast'. V.A. Tomsinova (Ed.). Moscow: Zercalo [in Russian].
8. Jennekerus, L., Kipp, T., Vol'f, M. Kurs germanskogo grazhdanskogo prava; Vol. 1, polut. 2: Kurs germanskogo grazhdanskogo prava. Polut. 2: Vvedenie I obshhaja chast'. (1950). Moscow: Izd-vo inostran. lit. D.M. Genkina, I.B. Novickogo (Eds.) [in Russian].
9. Belov, V.A. Grazhdanskoe pravo. (2016). (Vols. 1–4; Vol. 2). Obshhaja chast'. v 2 kn. Kn. 1: Lica, blaga. 2-e izd., pererab. i dop. Moscow: Jurajt [in Russian].
10. Gambarov, Ju.S. (1911). Kurs grazhdanskogo prava. Vol. 1: Obshhaja chast'. St. Petersburg: Tip. M.M. Stasjulevicha [in Russian].

11. Shhennikova, L.V. (2006). Veshhnoe pravo. Moscow: Jurist' [in Russian].
12. Latyev, A.N. (2004). Veshhnye prava v grazhdanskom prave: ponjatie I osobennosti pravovogo rezhima. *Candidate's thesis*. Ekaterinburg [in Russian].
13. Vasil'ev, G.S. (2007). Dvizhimye veshhi. *Ob#ekty grazhdanskogo oborota*. Moscow: Statut, 278–325 [in Russian].
14. Isaev, A.M. (2015). Den'gi. *Har'kovskaja civilisticheskaja shkola: ob#ekty grazhdanskih prav*. I.V. Spasibo-Fateeva (Ed.). Khar'kov: Pravo. 279–299 [in Russian].
15. Jarockij, V.L. (2001). Juridicheskaja priroda cennyh bumag i veshhej. Sravnitel'nyj analiz zakonodatel'stva Rossii i Ukrainy. *Rossijskaja justicija*, 7, 65–66 [in Russian].
16. Danylenko, O.V. (2017). Pravovyj rezhym hroshei yak obiektiv tsyvilnykh prav. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].
17. Yarotskyi, V.L. (2006). Tsinni papery v mekhanizmi pravovoho rehuliuвання mainovykh vidnosyn (osnovy instrumentalnoi kontseptsii). Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].

Khodyko Y. E., PhD in Law, Associate Professor of Civil Law Department № 1, Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine, Kharkiv.
e-mail: yurakhodyko@gmail.com ; ORCID 0000-0002-7768-4135

The concept of things in the context of determining the object of the property relationship

The concept of things in the context of the definition of the object of legal relationship is investigated. It is indicated that the thing as an object is a universal object of civil legal relations, but the special place takes on real legal relationships.

It is analyzed, what exactly is a thing as an object of real legal relationship, which goods of the material world are covered by these concepts. The criterion is defined for which the good may be regarded as a thing. According to an analysis, the author comes to the conclusion that the legal concept of things is exclusively a decision of the legislator. From the two approaches that have emerged in the doctrine of civil law, the author justifies the appropriateness of a narrow approach to understanding the concept of things. The relation of things as an object and the result of intellectual property rights that can be embodied in this thing is analyzed. Also, the issue of assigning money and securities to securities is raised.

The mentioned problems are analyzed through the prism of Ukrainian legislation, scientific doctrine and legislation of Austria, Azerbaijan, Estonia, Spain, Moldova, the Netherlands, Germany, Turkmenistan, Uzbekistan, France, Model civil legislation of the CIS states. The author makes substantial conclusions, which have both theoretical and practical significance in relation to the above-mentioned question.

Keywords: thing; the concept of a thing; an object; an object of a civil legal relationship; an object of a real legal relationship.

Надійшла до редколегії 20.10.2017 р.